

Jani Koskinen

MANAWYDAN
LLŶRINPOIKA
Kymriläinen
kansantaru



Manawydan Llŷrinpoika –
kymriläinen kansantaru

Jani Koskinen

Manawydan Llŷrinpoika –
kymriläinen kansantaru

© 2022 Jani Koskinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6305-6

Kansikuva: Tywi-joki (Afon Tywi) halkoo maisemaa
Llandeilossa, Dinefwrin linnasta (Castell Dinefwr)
kuvattuna

Kuvauspäivä: 30.1.2018

Kuvaaja: Jani Koskinen

Taustaa

Tämä teos sisältää suomennokseni kymrinkielisestä kansantarusta *Manawydan fab Llŷr* (Manawydan Llŷrinpoika), joka on keskiaikaisista käsikirjoituksista tunnetun tarukokoelman *Pedair Cainc y Mabinogi* (Mabinogin neljä haaraa) neljästä kertomuksesta kolmas. Kaksi ensimmäistä kertomusta *Pwyll Pendefig Dyfed* ja *Branwen ferch Llŷr* olen julkaissut suomennettuina teoksissa *Pwyll, Dyfedin ruhtinas - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2021) ja *Branwen Llŷrintytär - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022).

[Huom! Teknisistä syistä johtuen suomennokset löytyvät tietokannoista yleensä kirjoitusasussa, jossa hatullisen ŷ-kirjaimen tilalla on hatuton y.]

Mabinogin neljä haaraa tunnetaan kahdesta lähteestä, joista varhaisempi *Llyfr Gwyn Rhydderch* (Rhydderchin valkoinen kirja) on ajoitettu 1300-luvun alkupuolelle tai puoliväliin ja myöhäisempi *Llyfr Coch Hergest* (Hergestin punainen kirja) 1300- ja 1400-lukujen taitteeseen. Oma käännökseni mukailee näistä lähinnä jälkimmäistä. Käsikirjoituksista on modernina aikana julkaistu useita nykykymrin oikeinkirjoitukseen sovitettuja ja muutenkin nykykielen puhujalle helpommin avautuvia versioita. Olen myös omassa suomennoksessani sovittanut henkilön- ja paikannimet nykykymrin kannalta perustellumpaan kirjoitusasuun – tosin moderninakin aikana joistain henkilönnimistä näkyy käytetyn useita eri variantteja.

Kirjan loppuun olen lisännyt sanaston helpottamaan käännöksen lukemista rinnakkain alkuperäiskielisen teoksen kanssa. Olen koonnut sanastoon sellaisia harvinaisehkoja sanoja, jotka saattavat olla kieliopinnoissaan edistyneillekin tuntemattomia. Sanat esitetään nykykymrin mukaisessa kirjoitusasussaan ja

siinä järjestyksessä, jossa ne tulevat teosta lukiessa vastaan.

Tarukokoelman ensimmäisen osan tavoin kertomus sijoittuu pääasiassa Etelä-Kymrinmaahan Dyfediin. Modernin ajan hallinnollisissa jaoissa Dyfedin alue kattaa suuremman siivun Etelä-Kymrinmaasta kuin alkuperäinen Dyfedin kuningaskunta, joka käsitti nykyisen Sir Benfron maakunnan sekä osia Sir Gaerfyrddinin maakunnasta. Muinaisen kuningaskunnan pääkaupunki Arberth on nykyisin noin 2500 asukkaan kokoinen paikkakunta Sir Benfrossa. Vuoden 2011 väestönlaskennassa Arberthin asukkaista 22 % ilmoitti puhuvansa kymriä, mutta Sir Benfron koillisosat ja varsinkin naapurimaakunnat Ceredigion ja Sir Gaerfyrddin ovat säilyneet vahvemmin kymrinkielisinä. Meidän aikamme kaikkein kymrinkielisimmät maakunnat Gwynedd ja Ynys Môn tosin löytyvät Pohjois-Kymrinmaasta.

Kertomuksen oletetulla tapahtumapaikalla sijaitsee nykyään Arberthin linna (Castell Arberth). Pahasti raunioitunut, 1200-luvulla rakennettu normannilinna on yleisöltä suljettu, mutta näkyy tielle. Mabinogin tarut juontavat juurensa jo tätä varhaisempaan aikaan, jolloin samalla paikalla on ilmeisesti sijainnut sittemmin tuhoutunut linna. Normanneilla tiedetään olleen tapana rakentaa linnoja jo aiemmin puolustuskäytössä olleille paikoille.

Kymrinmaan lisäksi tarussa liikutaan myös Englannin puolella. Lontoosta mainitaan Gwynfryn eli 'Valkeamäki', jonka on arveltu viittaavan Lontoon Towerin (Tŵr Llundain) valkoiseen torniin. Tämä sijainti on kuitenkin kyseenalaistettu, sillä tarun oletetaan saaneen alkunsa jo ennen tornin rakentamista. Toiseksi sijaintipaikaksi on ehdotettu nykyistä Pyhän Paavalin katedraalia (Eglwys Gadeiriol Sant Pawl). Myös Kymrinmaassa on useita Gwynfryn-nimisiä paikkoja, mutta ne eivät liity Mabinogin tapahtumiin. Muita Englannista mainittuja paikkoja ovat Caint (en. Kent),

Rhydychen (en. Oxford) ja Henffordd (en. Hereford).

Kukin Mabinogin kertomus muodostaa jokseenkin itsenäisen kokonaisuuden, mutta Manawydan Llŷrinpojan tarussa on viittauksia myös kokoelman edeltäviin osiin. Kertomus alkaa siitä, mihin Branwen Llŷrintyttären taru päättyy eli Bendigeidfranin pään hautaamiseen Gwynfrynin mäelle. Mabinogin merkityksestä kymriläisessä kulttuurissa kertoo, että tarukokoelma innoittaa tämänkin päivän taiteilijoita. Esimerkiksi laulaja-lauluntekijä Lleuwen Steffan on kommentoinut Britannian eroa Euroopan unionista Bendigeidfran-nimisellä kappaleella, jonka sanoituksen symboliikka avautuu vain Mabinoginsa lukeneille.

Manawydan Llŷrinpoika

Tämä on Mabinogin kolmas haara.

Kun seitsemän miestä, joista kerroimme aiemmin, olivat haudanneet Bendigeidfranin pään Gwynfrynin mäelle Lontooseen kasvot kohti Ranskaa suunnattuina, Manawydan katsahti Lontoon kaupunkia asukkaineen ja huokaisi syvään tuntien valtaisaa surua ja ikävää.

"Oi, kaikkivaltias Jumala, armahda minua!" hän parahti. "Ei puutu keltään muulta paikkaa tänä iltana kuin minulta."

"Majesteetti", aloitti Pryderi. "Älä ota sitä niin raskaasti. Vahvainsaaren kuningashan on serkkusi ja vaikka hän tekeekin sinulle vääryyttä, et ole koskaan vaatinut maata itsellesi. Sinä olet kolmas tyyni kuninkaallinen."

"Niin. Vaikka tuo mies onkin serkkuni, minusta on murheellista nähdä jonkun ottaneen

Manawydan fab Llŷr (Manawydan Llŷrinpoika) on keskiaikaisista käsikirjoituksista tunnetun kymrinkielisen tarukokoelman Pedair Cainc y Mabinogi (Mabinogin neljä haaraa) kolmas kertomus. Tämä kirja sisältää kertomuksen Jani Koskisen kymristä suomentamana sekä hänen kirjoittamansa taustoituksen ja lyhyen kymri-suomi-sanaston.

Jani Koskinen (s. 1988 Kirkkonummi) on koulutukseltaan kielitieteilijä ja julkaissut useita kymrin kieleen sekä muihin kelttiläiskieliin liittyviä teoksia:

- * Unohda Wales, lähde Kymrinmaahan! (2020)
- * Matkaopas gaelinkieliseen Skotlantiin (2021)
- * Matkaopas iirinkieliseen Irlantiin (2021)
- * Kymri-suomi-verbisanakirja (2021)
- * Pwyll, Dyfedin ruhtinas - kymriläinen kansantaru (2021)
- * Branwen Llŷrintytär - kymriläinen kansantaru (2022)
- * Unohda Bretagne, lähde Breizhiin! (2022)

BoD

